

ÚVODNÍ POZNÁMKA EDITORŮ
A PŘEKLADATELE

Část II této edice se zakládá na originálních stránkách Rosenbergových deníkových záznamů, uchovávaných v archivu USHMM (RG-71 Acc.2001.62.14; pro léta 1936–44) resp. v NARA (RG 238 NM-66, Entry 1, boxes 120–121; pro roky 1934/35). Vydavatelé se snažili reprodukovat text v jeho doslovném znění (včetně písařských chyb, zkratk, škrťů, zvýraznění textu a obsahových nekonzistentností); editorské vysvětlivky jsou uvedeny v hranatých závorkách a v poznámkách pod čarou. Ty se vzhledem k historickému zařazení textu v úvodu (část I) a k velkému množství uváděných jmen a dotčených témat omezují na nezbytné komentáře týkající se osob a věcných souvislostí, nezbytné k pochopení textů deníku. Zkratky byly pro lepší čitelnost v mnoha případech rozepsány. Dílčí edice Hans-Günthera Seraphima, *Das politische Tagebuch Alfred Rosenbergs 1934/35 und 1939/40*, Göttingen 1956, vycházela ze zjevně těžko čitelných xerokopí, a to vedlo v transkripci k četným chybám, často deformujícím smysl. Na tyto odchylky od originálu upozorňujeme v přítomné edici jen v nemnoha případech.

Němečtí editoři se správně rozhodli pokud možno zachovávat všechny jazykové, pravopisné, stylistické zvláštnosti vydávaného textu, protože i ty mohou být v bádání zaměřeném určitým směrem relevantní; neprovádějí žádné „opravy“. (Tato praxe nebývá pravidlem vždy, s odůvodněním, že jde především o obsah dokumentů.) Navíc dokreslují charakter spontánně psaného deníkového textu. České znění zachovává (a může zachovávat) uvedené zvláštnosti a odchylky jen do určité míry: především se to týká uvedených stylistických znaků, ale ne bez výjimky všech (text sám o sobě nemá hodnotu primárně literární), jde tedy spíš o svého druhu ilustrativní případy charakteristické pro text spontánní, improvizovaný, psaný v rychlosti, často heslovitý, míněný nežřídka jako pomůcka pro pozdější upamatování apod. Stejně tak omezeně a podobně ilustrativně jsou pochopitelně reprodukovány i další odchylky formální a pravopisné, interpunkční v menší míře – pokud vůbec. Důsledně zachováváme zvýraznění textu, většinu škrťů a výpustek, pokud to není v českém textu násilné, velmi často kopírujeme zkratky i způsob jejich editorského rozepisování, v některých (reprodukovatelných) případech

I. ÚVOD

komentujeme spolu s editory chybu libovolného druhu poznámkou [sic]. – Do určité míry kopírujeme zvláštnosti (chyby) ve znění jmen vlastních a místních (řada z nich korigována v poznámce), někdy respektujeme uváděné dobové názvy neněmeckých měst. Vysvětlivky v poznámkách přesně kopírují předlohu danou editory. – Vzhledem ke známému faktu nepoužitelnosti a neúčelnosti pravidla o psaní slova žid / Žid v českých pravopisných pravidlech kloníme se k diferenciaci jině: v sekundárním (editorském) textu chápeme označení „žid, židé“ jako obecné pojmenování určité skupiny obyvatel (tedy nebereme ohled na otázku, většinou neřešitelnou, zda jde o náboženství, nebo národnost), v primárních textech (dobové citáty, text původu nacionálněsocialistického) píšeme „Židé“: tam jde důsledně o aspekt etnický, rasový a mimo jiné povinný způsob psaní za proktorátu.

II.
DENÍKOVÉ ZÁZNAMY
ALFREDA ROSENBERGA
Z LET 1934–1944

[1934]

Berlín 14. 5. 34¹

Těch 15 let jsem si nepsal deník; mnohé z toho, co je dnes už historií, upadlo v zapomnění. Nyní stojíme uprostřed nového vývoje, jenž bude rozhodující pro budoucnost a jehož se cítím být účasten zejména ve dvou otázkách. Jsou to: zápas o Anglii a prosazování našeho světového názoru proti všem protivníkům. U aktuálních poznámek bude třeba doplnit leccos z roku 1933.

Dne 4. 5. jsem byl 1½ hodiny u Vůdce a přednesl jsem mu koncentrickou práci z Moskvy a z AA [Auswärtiges Amt]. V Římě v. Hassel šíří, že Gömbös mu prý řekl, že já a Habicht jsme zahraničněpoliticky nemožní a je třeba nahradit nás „odborníky“.² (Něco, co je určitě lživé,

¹ Opraveno z 13. 5. 34.

² Hassel, Ulrich von (1881–1944); diplomat; v l. 1932–38 velvyslanec v Římě; popraven jako příslušník konzervativního odboje. – Gömbös, Gyula (1886–1936); maďarský důstojník a politik; r. 1924 zakládal pravicově extremistickou „Stranu na ochranu rasy“ (Fajvédö Párt); 1932–36 ministerský předseda. – Habicht, Theodor (1898–1944); r. 1926 vstup do NSDAP; od r. 1927 okresní vedoucí NSDAP ve Wiesbadenu; 1931–34 zemský jednatel rakouské NSDAP; 1939–40 státní podtajemník na AA; pak vojenská služba.

ale v každém případě je to v duchu i v. Papenovy „práce“, který při své budapeštské návštěvě prohlásil, že R.[osenberg] už nic neznamená a je vyřízený.³) A. A. dalo kromě toho rozmnožit a rozeslat odmítavou kritiku mé osoby v „News Chronicle“. (Mám totiž jednoho úředníka na římském vyslanectví, a tak se nezbytnosti dozvídám průběžně. Pro charakter toho čerstvého „Pg.“ Hassela je příznačné, že kurýrem odeslal „váženému dr. Goebbelsovi“ obžalobný dopis proti mně, ale když se dozvěděl o mém novém pověření, jehož se mi dostalo od Vůdce, dal dopis z kurýrní zásilky vyřadit! AA, jak psal konzul Jaeger Poensgenovi, si tedy skutečně udržely pozoruhodnou čistotu.)⁴

Vůdce se mě ptal, jak si myslím, že by bylo možné udržet přes podzim v šachu Francouze, co by bylo možné nabídnout jako pouto Polákům, zda by nebylo třeba více se vyslovovat ve prospěch Japonců... Rozvíjel své – nezávazné – myšlenkové pochody. Řekl jsem, že kdyby byli Angličani nerozhodní, pak by je zjevný příklon k Japonsku, které jim je více než nepřijemné, mohl zahnat zcela na stranu Francie. Anglie pro sebe vidí v Tokiu větší nebezpečí než v Moskvě, takový názor mi nejednou sdělovali britští důstojníci. Ostatně britská důvěra, pokračoval jsem, je velice narušena incidenty, jako byl ten mezi colonelem Hutchinsonem a hrabětem Bernstorffem. H.[utchison] se prý v Berlíně setkal s B.[ernstorffem] a na jeho otázku mu odpověděl, že mu kolosálně imponuje budovatelská práce třetí říše.⁵ Na to B.: Přijde hrozný pád.

Vůdce prohlásil, že pokud se tenhle výrok dá dokázat, užije proti B. nejtěžších trestů. Neurathově dobré vůli ještě věří, v AA samém

³ Papen, Franz von (1879–1969); důstojník a politik; 1932 říšský kancléř; 1933–34 vicekancléř v Hitlerově kabinetu; 1939–44 velvyslanec v Turecku; IMT ho r. 1946 osvobodil, r. 1947 norimberským denacifikačním senátem odsouzen k osmi letům pracovního tábora; 1949 propuštěn.

⁴ Jaeger, Rolf (1885–1954); diplomat; 1927–38 konzulární působení v různých státech; 1943–44 komisařské vedení III. referátu AA; 1944 přeložen do dočasného důchodu. – Pravděpodobně Poensgen, Ernst (1871–1949); průmyslník; 1935–42 předseda představenstva Spojených oceláren (*Vereinigte Stahlwerke*); 1937–42 jmenován tzv. vojenskohospodářským vedoucím (*Wehrwirtschaftsführer*).

⁵ Hutchison, Graham Seton (1890–1946); britský důstojník a spisovatel; od r. 1933 účast v britských fašistických uskupeních. – Hrabě Bernstorff, Albrecht von (1890–1945); diplomat a bankéř; v l. 1915–33 diplomatické působení v různých zemích; pak práce v bankovním domě A. E. Wassermann a angažmá ve prospěch pronásledovaných židů; 1940 vězněn v koncentračním táboře Dachau; 1943 opět uvězněn; zavražděn Gestapem.

však vidí „spikleneckou společnost“.⁶ Trvalo celý rok, než dostal Kuehla do Šanghaje (případ Michelson), ale lituje, že je pořád vázán sliby danými při sestavování kabinetu, podle kterých o armádě a AA rozhoduje říšský prezident.⁷ To první, říká, je díky Blombergovi v pořádku, to druhé ne.⁸ Ostatně se starým to vypadá tak, že tenhle rok nepřežije. (Totéž mi řekl Rust o pár dní později.)⁹ Pak by bylo zapotřebí strčit pár desítek těchhle „spiklenců“ za mříže.

V otázce koloniální politiky zcela souhlasí s mým stanoviskem: důstojné vzpomínkové oslavy, ale ne v takovém měřítku, aby to mohlo být chápáno jako „začátek nové koloniální politiky“.

Na závěr mi Vůdce za mou práci poděkoval několikerým stiskem ruky.

*

Byl tu kapitán Bartlett z bristolské továrny na letecké motory v Londýně s doporučujícím dopisem z Air Ministry, od velitele eskadry Winterbothama.¹⁰ Chce k nám uvést nový, dosud tajný motor. Zdůrazňuje, že je to poprvé, kdy mu ministerstvo samo dalo průvodní

⁶ Neurath, Konstantin von (1873–1956); diplomat; 1921–30 velvyslanec v Římě; 1930–32 velvyslanec v Londýně; 1932–38 říšský ministr zahraničí; 1937 vstup do NSDAP; 1939–43 říšský protektor Čech a Moravy; v r. 1946 ho IMT odsoudil k 15 letům vězení; 1954 propuštěn.

⁷ Mínen je Kriebel, Hermann (1876–1941); 1922 vstoupil do NSDAP; 1923 se účastnil „Hitlerova puče“; 1929–33 vojenským poradcem maršála Čankajška v Číně; od roku 1934 generálním konzulem v Šanghaji; od r. 1939 vedoucím správního oddělení AA. – Když Neurath v září 1933 jmenoval generálním konzulem v Šanghaji Ericha Michelsena (1879–1948), nacionálněsocialističtí funkcionáři rozhodnutí vzhledem k Michelsenovu židovskému původu torpédovali. Viz Astrid Freyeisen, *Shanghai und die Politik des Dritten Reiches*, Würzburg 2000, s. 76 n.; Eckart Conze, Norbert Frei, Peter Hayes, Moshe Zimmermann (eds.), *Das Amt und die Vergangenheit. Deutsche Diplomaten im Dritten Reich und in der Bundesrepublik*, München 2010, s. 58 n.

⁸ Blomberg, Werner von (1878–1946); důstojník; 1927 šéf Všeobecné vojskové správy Reichswehru (*Truppenamt der Reichswehr*); 1933–38 říšský ministr branných sil (*Reichswehrminister*, od 1935 říšský ministr války); 1936 generál – polní maršál.

⁹ Rust, Bernhard (1883–1945); 1925 vstup do NSDAP; župní vedoucí župy Hannover (Sever); 1928–40 župní vedoucí župy Hannover-Jih – Braunschweig; 1934–45 říšský ministr pro vědu, výchovu a vzdělání národa.

¹⁰ Barlett, Ken (data nejsou známa); britský letecký inženýr; od r. 1928 obchodní ředitel Bristol Aircraft Company a její zástupce pro evropský trh s kanceláří ve Francii. – Winterbotham, Frederick William (1897–1990); britský důstojník;

dopis. Dal jsem pokyn Obermüllerovi, aby mu zařídil snídani, které se zúčastní konstrukční šéfové pozemního vojska, námořnictva, ministerstva letectví.¹¹ Tím vyšel najevo úspěch 1½leté práce, protože britský generální štáb letectva tím dal své oficiální svolení k budování německé letecké obrany.

Major W.[interbotham] tady byl od 27. 2. do 6. 3. „na dovolené“. Vodil jsem ho společně s Reichenauem, Loerzerem, Hessem, 2 commodores; pak k Vůdci.¹² Major W. tlumočil pozdravy britských letců. Vůdce řekl, že vzdušná zbraň, letectvo, byla ve světové válce skutečně rytířskou zbraní. Ostatně Angličan, jak řekl Vůdce dále, byl nebezpečným nepřítelem, neboť Německo muselo na anglické frontě shromáždit 2/3 svých letounů. Pak Vůdce přešel k aktuálním otázkám a vyjádřil své přesvědčení, že francouzské letectvo je sice mnohem početnější než britské, ale co do hodnoty považuje to britské za silnější. Jinak by byl pro rozsáhlé posílení anglického vojenského letectva už z tohoto důvodu: na obranu Německa musí totiž požadovat určité procento v relaci k flotilám našich sousedů. Nyní se toto nezbytné procento snad blíží britskému, ale to mu vůbec nevyhovuje, protože by na to mohl leckdo poukazovat. Anglie nechť si má dvojnásobek a víc, lze to jen uvítat.

Rozhovor proběhl velmi uspokojivě a W. předal v Londýně skvělou zprávu (Viz zápis N...)¹³ Já jsem pak s W. a Roppem zajel do Výmaru, abych mu předvedl styl našich shromáždění.¹⁴ Pak Goethův dům, Nietzscheho archiv, snídane u 88leté, duševně obdivuhodně čilé paní Foerster-Nietzsche, pak návštěva naší školy v Eggendorfu,

od r. 1929 pracovník tajné služby MI-6; šéf letecké výzvědné služby; za války se podílel na rozluštění německého šifrovacího systému „Enigma“.

¹¹ Obermüller, Horst (1890 – datum neznámo); důstojník; po r. 1934 vedoucí anglického oddělení APA.

¹² Reichenau, Walter von (1884–1942); německý důstojník; 1933 vedoucí úřadu ministra na RWM; 1939 vrchní velitel 10. armády; 1940 generál – polní maršál; 1941 vrchní velitel 6. armády, později skupiny armád Jih. – Loerzer, Bruno (1891–1960); 1938 inspektor stíhacích letců; 1940 generál; 1943 generálplukovník a šéf personální sekce luftwaffe. – Heß, Rudolf (1894–1987); 1920 vstup do NSDAP; 1923 se účastnil „Hitlerova puče“; od r. 1925 Hitlerův soukromý tajemník; 1933 jmenován „Vůdcovým“ zástupcem a říšským ministrem bez portfeje; 1941 let do Velké Británie, tam internován; v r. 1946 ho IMT odsoudil na doživotí.

¹³ V dochovaných materiálech chybí.

¹⁴ De Ropp, William (nar. Wilhelm Gotthard von der Ropp; 1886–1973); baltsko-německý politik a britský agent.

[1934]

kde společně žili starostové z Durynska, právníci atd.¹⁵ Krátký proslav o povinnosti světonázorového školení. To všechno, nálada v zemi, na W. učinilo hluboký dojem – bylo to tak vzdálené vši propagandě. –

*

Právě došel dopis kap.[itána] Bartletta s díkem za to, jak jsme ho přijali.

*

Přišel perský velvyslanec. Po několika úvodních větách přednáší stížnost na stát v „Bay[e]r.[ische] Staatszeitung“, kde je Réza Chán jmenován jedním dechem s Trebitsch-Lincolnem.¹⁶ Doporučím v Mnichově omluvu.

*

Poslední dny byly zaplněny jednáním s Rustem (doporučuji mu několik profesorů a projednávám s ním zřízení univerzity pro ženy), zabýval jsem se Pracovní frontou a kulturními svízelemi, zapříčiněnými současným neujasněným směrem.

Právě přichází překlad z „Times“ z 9. 5., ve kterém mě opět napadají – jak sděluje Ropp, po konzultaci Foreign Office s naším londýnským velvyslanectvím. To mu sdělují naši angličtí, dobře informovaní přátelé. Všechno víc než pravděpodobné.

15. 5. [1934]

U Vůdce referát o zahraniční politice. Předávám mu svoje krátké memorandum o budoucím německo-anglickém uspořádání, které si hned souhlasně pročítá. Pak rozsáhlé memorandum o japonské expanzi

¹⁵ Förster-Nietzsche, Elisabeth (1846–1935); sestra Friedricha Nietzscheho a po jeho smrti správkyně jeho pozůstalosti. – Egendorf; část města Blankenhain v Durynsku.

¹⁶ Pahlaví, Rezá Šáh (původním jménem Rezá Chán; 1878–1944); od roku 1925 perský šáh; r. 1941 po vpádu britských a sovětských jednotek rezignoval ve prospěch svého syna. – Trebitsch-Lincoln, Ignaz (roz. Abraham Schwarz; 1879–1943); britský poslanec, agent ve službách různých států a okultista.